

pontjából is többnyire azonos minőség mellett nagyon eltérő világot alkotnak.

Am a kötet legmeghatározóbb, mindenütt megmutatózó jellemzője a veszteségélmény, ami összességében egyetemesen értelmezhető. A kijelölt hely, feladat, biztos gyökerek, határozott jövő- és énkép szükségessége, keresése ugyanis nyilvánvalóan mindenki számára kikerülhetetlen, legyen szó akár mozdulatlan emlékezésről, akár utazásról, megérkezésről. Ez pedig már nemcsak intim beszélgetést jelent, de rólunk, magunkról szól. Tudom, korábban arra utaltam, hogy nem szívesen lennék Orcsik Roland fejében, most mégis azt mondom, jófajta örüлтtel van dolgunk, s a *Holdnak, Arccalt* érdemes fogatni, még akkor is, ha ez az írás kissé kuszára sikerült. Kalandra fel!

CSEPREGI JÁNOS

(*Tiszatáj Alapítvány, Szeged, 2007,*
112 oldal, 1600 Ft)

SÜTŐ CSABA ANDRÁS:

Szent és érthetetlen

Sütő Csaba András az eljövendő irodalomtörténetek bizonyára az ezredfordulós hazai újavantgárd líra egyik jeleseként fogják feltüntetni. Tehetségét már a Szalai Zsolttal kö-

zösen kiadott ikerkötet *Spleen* című egységében megcsillantotta, s most itt az új, immár önálló munka, a *Szent és érthetetlen* (azóta természetességének bizonyítékaként az idei könyvhétre megjelent *Meredek út* című verseskönyve is). A cím két fő komponense mintegy megalapozza a szerző poétikai alapállását. Amint a felütésben írja: „Semmi sem biztos / semmi se lehetetlen; / legyen a dal – / mint maga az élet: / szent és érthetetlen / szent és érthetetlen.”

Az élet rajza, a posztmodern világállapot megtapasztalásának rögzítése csak nyelvi jelek által lehetséges. A *szent* minőség ennek megfelelően a nyelvi jel komplex mivoltából (tartalom és forma egységéből) származik, a modern saussure-iánus nyelvészmenyt testesíti meg; az *érthetlenség* a tartalmi kiüresedés, a posztmodern disszemináció következménye. Az élet tekintetében az apollóni rend és a dionüszoszi káosz kettőssége ez – nem véletlenül Nietzsche SCSEA egyik meghatározó szellemi vezérlője (kicsit más vonatkozásban, de legérzékletesebben talán a *Thamus*ban). A német bölcselet mellett pedig az újabb mesterek: T. S. Eliot (*A balkon előtt elhaladó Prufrock léptei után*) és Ezra Pound (*Újabb cantók a megmaradás elé...*, *CANTUS RESTITUTIONIS*). A vázolt kettősség a szent (értsd: valamilyen képp kanonizált) szövegek érthetlenné (profánná), vagy csak közérthetlenné, tehát személyesen

szakrálissá változtatásaként is megjelenik, s voltaképpen ez a szerző szövegkonstruálási módszere.

A választott textusok (az alternatív kánon elemei) az (át)alkotó műveltségének, a rendelkezésre álló diskurzusok horizontális tágasságának megfelelően néhány átfedéstől eltekintve rendkívül heterogének. Változatos soruk a vallásos imáktól (Miatyánk – *Miattunk*, Hiszekegy – *Credo*) a korai magyar nyelvemlékeken (Halotti beszéd – *Halotti beszéd és könyörgés*, Ómagyar Mária-siralom – *Újmagyar lábikratympanon*) át a meghatározó jelentőségű Ady- és József Attila-szövegekig és a kortárs irodalomig terjed. De textuális alapanyagként szolgáltak emellett népi énekek, mai rockdalok is. Mindezekből a szerző a potenciális asszociációs bázist képző rész(ek)e)t vendégszöveggé átemelte, s igénye szerint megtartotta, csonkolta vagy továbbdolgozta. Utóbbiak alapvetően a morfémák szintjén működnek, s ennek megfelelően az új jelentésegységek szokatlan, különös kapcsolata unikális szóképeket eredményez. A szóalkotási módszer természetesen a jelenségek minél adekvátabb nyelvi lefedésére irányul, tehát törekvésben – dekonstruktív jellege ellenére – inkább a modernitáshoz kötődik.

A nyelv, a költői hagyomány (az alapanyag) vonzza, az alkalmazás módszere (az építés aktusa) elvonja a klasszikus mintáktól – egész költészete e kettősségekben válik egyénivé,

verseskönyve az arra érdemesnek tartott pillanatok emlékművévé (különösen a *Mítosz kán feltámadása* mikrociklusának darabjaiban és az *Intés a nőzőkhözben* – utóbbi a kötet egyik legjobban sikerült verse). S egész háttér-generációkra vonatkozóan általános érvénnyel szól SCSA ál-ars poétikája: „Coop és Tesco fia vagyok én, / Hiába döngöttek kaput, falat?! / S mégis megkérdem tőletek: / Maradt még parizer egy falat?”

SZEMES PÉTER

(*Orpheusz Kiadó, Budapest, 2006,*
204 oldal, 2000 Ft)

Átkelés Kortárs amerikai költők

Sok magyar versolvasó kedves (jellemzően fiatalkori) olvasmánya volt az *Üvöltés* című beatköltészeti antológia, amit – az általa sugallt életérzésnek s különösen a benne szereplő Ginsberg-daraboknak köszönhetően – előszeretettel forgattak olyanok